

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Литвинов Н.

Науковий керівник – Академік АПН України, професор В.П. Кравець

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Для сучасного суспільства, є надзвичайно важливою проблема правильного виховання їх дітей, а особливо виховання яке стосується гендерної ідентифікації. У нашій роботі ми показуємо те, що таке виховання сьогодні проводиться не правильно. Тому, що у всіх освітньо - виховних закладах значно переважає жіночий склад працівників, що й спричиняє переважаючий фемінний вплив на вихованців.

Об'єктом нашого дослідження є гендерна ідентифікація випускників шкіл та студентів першого курсу

Неймовірно актуальна та проблемна тема, й стала передумовою для формування мети нашої роботи, а саме: кількісного виявлення проявів чоловічого та жіночого ества в окремій особистості.

Для вирішення питання кількісної характеристики даного явища, нам вдалося найоптимальнішою методика Сандри Бем (BSPI- The Bem Sex Role Inventory) [6], яка включає достатньо об'ємне дослідження статевих ролей особистості.

За допомогою даної методики ми визначали частку чоловічого і жіночого начала у молодих людей віком 16-18 років. Дослідження, яке ми проводили у випускних класах школи та перших курсах вищих навчальних закладів, мало за мету, як уже говорилося вище, виявлення показників чоловічності та жіночності. Шукаючи гіпотезу причинності гендерних викривлень, ми мали намір визначити наскільки впливу викривленого гендерного впливу та виховання.

Методика BSRI складається із шістдесяти пунктів: 20 питань – характерні для жіночого начала, 20 – типові для чоловічого, і 20 носить нейтральний характер. Кожне запитання анкети оцінювалося за семибальною шкалою: від «ніколи» – 1 бал, до «завжди» - 7 балів. Проміжні результати оцінювалися за критеріями: «майже ніколи» - 2 бали та «майже завжди» - 6 балів, «рідко» - 3 бали, а «часто» - 5 балів, та середній результат трактували як «буває» - тобто 4 бали.

Результати оцінювалися також за методикою С. Бем (BSPI). Шляхом додавання балів з позицій: 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28, 31, 34, 37, 40, 43, 46, 49, 52, 55 і 58, розділити на 20, які відображали чоловіче начало. Та з позицій: 2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29, 32, 35, 38, 41, 44, 47, 50, 53, 56 і 59, розділити на 20, що відповідають за начало жіноче.

Сандра Бем виділяла чотири статево-рольових типи:

- маскулінний — високі показники маскулінності і низькі — фемінності;
- фемінний — високі показники фемінності і низькі — маскулінності;
- андрогінний — високі показники як маскулінності, так і фемінності;
- недиференційований — низькі показники і маскулінності, і фемінності.

Саме ці типи ми і взяли за основу аналізу. Кількісну характеристику жіночності та чоловічності ми визначали у відсотках від максимуму вираженої ознаки. За різницею показників ми мали можливість визначити приналежність особи до маскуліного, фемінного та андрогінного типів. Якщо різниця в показниках жіночності та чоловічності була в межах 4,7-6,9 – це дуже виражені ознаки фемінності чи маскулінності, в межах 2,3-4,6 – дані ознаки достатньо виражені. Якщо ж різниця між згаданими показниками була незначною і коливалась в межах від 0 до 2,2 – то ми говорили про андрогінність. Якщо показники по обидвох ознаках були нижчими 4,0 ми відносили їх до не диференційованих типів.

Щоб характеризувати дані риси, слід визначитися з термінами по суті. Ентоні Гідденс [7] вважає фемінність характеристикою пов'язаною із жіночою статтю, або характерні форми поведінки, яких очікують від жінки у даному суспільстві. А Ліза Таттл вважає, що це соціальний вираз того, що внутрішньо притаманне жінці. П. П. Горностай і Т. М. Титаренко [8]

дають таке визначення фемінності - це властивість особистості, що передбачає відповідність жінки власній психологічній статі, дотримання жіночих статево-рольових норм, типової для жінки поведінки, цінностей, установок.

За визначенням П. П. Горностаї і Т. М. Титаренко маскуліність - це система властивостей особистості, що традиційно вважаються чоловічими. Вони передбачають відповідність власній статевій приналежності, прийняття статево-рольових стереотипів, дотримання чоловічих норм, вироблення типових для чоловічої статі форм поведінки, способів самореалізації.

Щодо андрогінності, то можна вважати, що це одночасна присутність в однієї людини стереотипних для даного суспільства ознак чоловіка і жінки (не обов'язково у рівній мірі). Андрогінність - це поєднання високого розвитку фемінності та маскуліності в одній людині (незалежно від її статі та не пов'язана з порушеннями статевого розвитку або статево-рольової орієнтації). Розвинута андрогінність в людині передбачає багатий арсенал і гнучкість її гендерно-рольової поведінки, високі соціально-адаптивні здібності й інші важливі якості. За наявності таких рис у одній особі, вони стають найімовірно корисними, адже у ситуаціях, коли потрібно реагувати як чоловік, проявляються чоловічі риси, а коли потрібно поводитись як жінка, індивід проявляє свої жіночі риси. Та коли зустрічається група таких особистостей, то виникає парадоксальна ситуація - вони проявляють відверте незадоволення один одним: більшість чоловіків незадоволені більшістю жінок, а більшість жінок не задоволені чоловіками. Отож, ми вирішили дослідити наскільки ця напасть поразила наше молоде покоління.

Нами було опитано 110 респондентів, відповіді ми отримали від 106 опитаних, з них 39 чоловіків, та 67 жінок. Така диспропорція знову ж таки пов'язана із гендерними перекосами - в групах, у яких ми проводили дослідження - більшість дівчат. 4 анкети були некоректними.

Результати дослідження показали, що у юнаків більше проявляються чоловічі риси, аніж у жінок жіночі. Середній відсоток прояву чоловічого ества у хлопців становить $70 \pm 5,6\%$, а жіночого ества у дівчат $67,3 \pm 5,73\%$.

Слід відмітити, що альтернативні риси також виражені у значній мірі в обидвох статей і не виключають наявності основних, і різниця між ними за силою прояву незначна. Так прояви фемінності у хлопців становлять $60 \pm 5,99\%$ проти $70 \pm 5,6\%$ маскуліності. У дівчат ці показники також не значно відрізняються: $67,3 \pm 5,73\%$ - ознаки фемінності проти $61 \pm 5,96\%$ ознак маскуліності.

Отож, як бачимо, у обидвох статей спостерігається достатньо виражені ознаки гендерної ідентифікації і в той же час так само досить виражені і альтернативні ознаки. Обидві ознаки і фемінність і маскуліність виражені в одній особі і не виключають одна одної. Визначення достовірності різниці показників за Стьюдентом, з ймовірністю безпомилкового прогнозу $95,5\%$, засвідчують несуттєву різницю.

Для аналізу андрогінності ми використали діагональну модель С. Бем, яка передбачає, що принаймні до певної міри, чим більш маскулінні індивіди, то, як правило, тим менш вони фемінні, і чим більш вони фемінні, тим менш вони маскулінні, а андрогінний та недиференційований тип можна деякою мірою вважати самостійними областями континууму.

Виходячи із аналізу вищевказаних показників, ми отримали фактичні дані, які засвідчують, що 100% респондентів чоловічої статі є особи андрогінного типу. З них лише один недиференційований, у якого різниця показників фемінності та маскуліності становила $0,5$. Серед опитаних дівчат до андрогінного типу належать $98,5 \pm 1,48\%$. В одному випадку спостерігалися прояви вираженого фемінізму $76,43 \pm 5,19\%$, тоді, як появи маскулінізму становили у даної дівчини $33,57 \pm 5,77\%$. Серед усіх осіб до недиференційованого типу належало $7,46 \pm 3,21\%$ респондентів дівчат.

Таким чином, можемо зробити висновки:

1. Серед сьогоденної молоді не спостерігається гендерна відособленість - 100% хлопців і $98,5\%$ дівчат належать до вираженого андрогінного гендерного типу.

2. В обидвох статей присутні в близькій мірі виражені прояви маскуліності та прояви фемінності.

3. Недиференційований гендерний тип зустрічається частіше в дівчат і виявлений у $7,46\%$ опитаних.

4. Результати проведеного аналізу свідчать про ознаки появи нового типу людей з андрогінним гендерним типом, що очевидно потягне за собою зміну гендерних ролей як в суспільстві загалом, так і в сім'ї зокрема. Останнє потребує додаткового і глибокого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Оксана Кікінежді, м. Тернопіль Паритетна демократія: Гендер у освітній парадигмі вищої школи: досвід та перспективи <http://gender.at.ua/publ/2-1-0-144>
2. Попова Л.В. Гендерная социализация в детстве (или что нужно знать воспитателям о том, как девочки и мальчики научаются «быть женщинами и мужчинами» // http://www.wsu.ru/grc/e-librari/files/gendernaya_sotsializatsiya.doc
3. www.ukrcensus.gov.ua/ukr/gr/diarg.php
4. Практикум по тендерной психологии /Под ред. И.С.Клещиной. – СПб.: Питер, 2003. – 479 с.: ил. – (Серия «Практикум по психологии»).
5. Кулагина И.Ю. Возрастная психология: Учебн. пособ. - М.: РОУ, 1996. - С. 140-150.
6. Bem S. L. The measurement of psychological androgyny. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974
7. <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/N27-fem.htm>
8. Психология личности: Словарь справочник /Под ред. П. П. Горностая и Т. М. Титаренко. - К.: Рута, 2001. - 320 с.

Озолнієце О.

Науковий керівник – Яцук О. В.

МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОМОВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ МОРФОЛОГІЇ

Відродження національної школи і реформування освіти в Україні є вимогою часу. Цей процес зумовлений змінами в суспільно-політичному житті і засвідчений Законом про освіту, Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), концепцією мовної освіти.

Курс української мови – важлива складова загального змісту початкової освіти, оскільки мова виступає основним засобом опанування інших шкільних дисциплін. Формування культуромовних навичок – одна з основних проблем сучасної методики навчання мови, оскільки відсутність належного зв'язку між теоретичними знаннями і практичними вміннями породжує різного типу мовленнєві помилки й недоліки.

Проблема формування культуромовних навичок та культури мовлення завжди була у центрі посиленої уваги вітчизняних лінгвістів і методистів (М.А. Жовтобрюх, І.К. Білодід, Н.Д. Бабич, О.М. Біляєв, А.П. Канищенко, А.П. Коваль, Л.І.Мацько, М.І. Пентилук, М.М. Пилинський та ін.).

Окремі аспекти формування культуромовних навичок школярів початкової ланки знаходимо аналізуючи дослідження методичного характеру, зокрема, актуальними є такі питання: становлення і розвиток орфоепічних норм мовлення молодших школярів (М.Л. Микитин), формування орфографічних норм української мови (Р.І. Черновол-Ткаченко) тощо. На культуромовну спрямованість уроків рідної мови в початковій школі вказують А.Й. Багмут, Л.О. Варзацька, Т.Ф. Потоцька, Т.Г. Рамзаєва, Г.О. Фомічова, Г.Т. Шелехова, Н.А. Васильківська та ін.

Водночас аналіз шкільної програми, навчально-методичної літератури для 1–4 класів, недоліки існуючої практики переконують, що методика формування культуромовних навичок в учнів початкових класів засобами морфології розроблена недостатньо.

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей формування культуромовних навичок учнів початкових класів засобами морфології.

Формування культуромовних навичок молодших школярів – одне з головних завдань навчання рідної мови, умова успішного розвитку мовлення. На уроках української мови, читання й інших предметів реалізується складна система збагачення й активізації нових слів – як спеціальних, так і загальноживаних. Ця система розглядається як складова частина розвитку культуромовних навичок учнів.

Цілеспрямованими завданнями з культури мовлення насичені майже усі вправи з української мови (робота над синоніми, антоніми, омоніми, над вживанням слів в окремих комунікативних ситуаціях). Формування культуромовних навичок учнів проводиться переважно практично [8; 10; 12].

Аналіз мовознавчої літератури [3; 5; 9; 10 та ін.] дозволив визначити семантичні і граматичні функції, семантико-стилістичні властивості частин мови, їхню роль як засобу розвитку культуромовних навичок учнів. Це важливе підґрунтя для ознайомлення молодших школярів з іменниками, прикметниками, дієсловами, числівниками, прийменниками,